

Центральна наукова бібліотека ХНУ імені В.Н. Каразіна
пропонує увазі читачів виставку, присвячену 250- річчю від дня
народження видатного математика, професора і
ректора Харківського університету
Тимофія Федоровича Осиповського.

ОСИПОВСЬКИЙ Тимофій Федорович

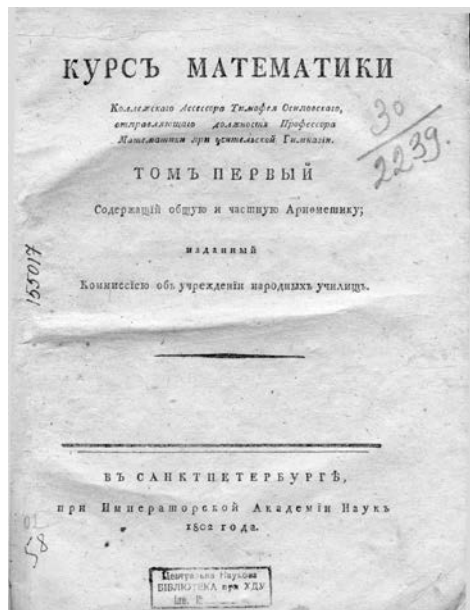
(1765 - 1832)

видатний математик, професор і ректор
Харківського університету

Основні дати життя та діяльності:

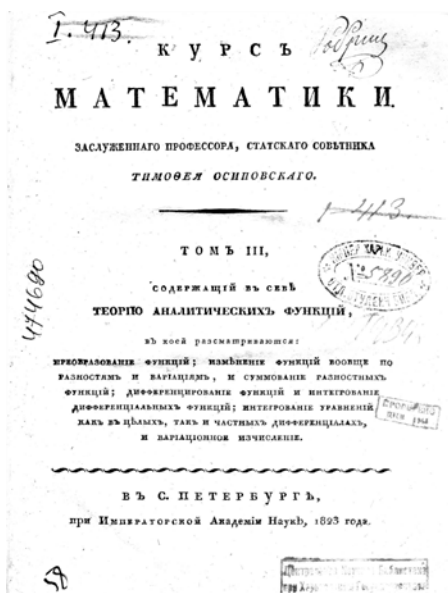
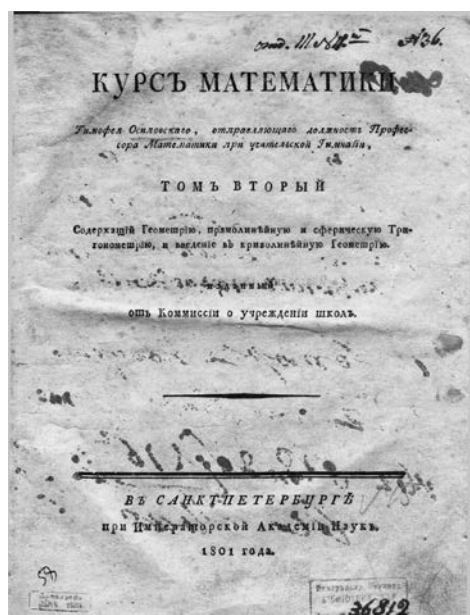
- Народився 1765 р. у с. Осипове Ковровського району Володимирської губернії.
- До 1783 р. навчався у Володимирській духовній семінарії, після чого, як кращий з її учнів, був направлений до Петербурзької учительської гімназії, яку закінчив у 1786 р.
- Після її закінчення він переїхав до Москви, де почав викладати в головному народному училищі фізико-математичні науки і російську словесність.
- У 1800 р. повернувся до Санкт-Петербургу, де посів кафедру фізики і математики в Петербурзькій учительській гімназії.
- У 1803 р. гімназія була перетворена в педагогічний інститут, де він продовжив працювати вже як професор.
- У 1803 р. Т. Ф. Осиповський переїхав до Харкова, де 7 лютого був затверджений на посаді професора математики у Харківському університеті.
- З 1805 р. почав викладати в Харківському університеті.
- У 1807 р. Рада університету присвоїла Т. Ф. Осиповському ступінь доктора.
- З 1811 по 1820 р. читав курси математики, механіки, оптики і прикладної астрономії. Серед його учнів був М. В. Остроградський, який згодом став видатним математиком.
- У 1812 р. брав активну участь в організації Товариства наук при Харківському університеті. Неодноразово обирався його головою. Займався популяризацією науки, перекладацькою діяльністю. Був головою Філотехнічного товариства.
- З 1813 по 1820 р. — ректор Харківського університету.
- Пізніше переїхав до Москви, де і помер у 1832 р.
- У 1863 р. у Харківському університеті була заснована стипендія імені Т. Ф. Осиповського.

На виставці представлені праці вченого і література про його діяльність.

Написаний Т.Ф. Осиповським «Курс математики» на той час був одним із кращих математичних посібників не лише у російській математичній науці, а й в іноземній. Він складався із 3х томів (4й том видати не зміг).

Перші два томи вийшли у 1801-1802 рр., третій у 1823 р. У деяких західноєвропейських країнах були зроблені переклади «Курса математики».

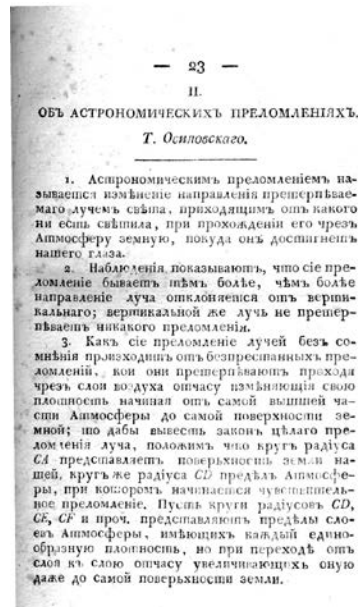
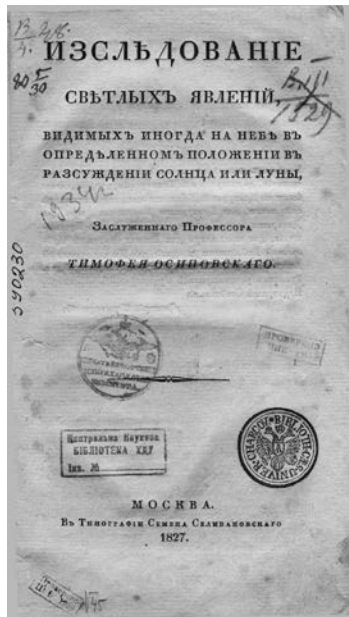

«Курс математики» Осиповскаго, может быть поставлен наряду с лучшими руководствами того времени; сочинения его показывают автора со всем, что было замечательного в математической литературе Европы; избравши образцом преимущественно Эйлера, Осиповский по ясности и строгости изложения был достойным последователем великаго математика».

Академік М.І. Сухомлинов

Т.Ф. Осиповський цікавився астрономією, фізикою, механікою.

Велике значення мали його дослідження з астрономії. Викликають інтерес його праці: «Исследование светлых явлений, видимых иногда на небе в определенном положении, в рассуждении солнца или луны» (1927). Ця робота пізніше була перекладена французькою мовою, а також робота «Об астрономических преломлениях».

Велике теоретичне значення мала його праця з механіки «Теория движения тел, бросаемых на поверхности земной».

І РАЗСУЖДЕНІЕ

О Динамической системѣ Канта,
Произнесенное Профессоромъ Осиповскимъ.

Если прочтемъ изложение мѣтѣй и учений древнихъ Гре-
ческихъ философовъ, то увидимъ, что нравственные и
математическія ихъ сужденія были вообще хороши; но су-
жденія ихъ о разныхъ явленіяхъ природы большею частію
спранны, и даже смѣшны. Отъ чего жъ сіе происходило?
Отъ того, что они искали всѣхъ познаній единственно по-
чти въ самихъ себѣ. И дѣйствительно, довольно только
познать намъ самихъ себя; дабы потомъ, чрезъ приложеніе
своихъ чувствованій къ другимъ, почерпнуть въ почти
правила нравственности изъ самихъ себя. Равнымъ обра-
зомъ, довольно только того, чтобы получить идею о про-
странствѣ и сравненій между собою частей его, дабы все
относящееся къ отвлеченной Математикѣ чрезъ одни дѣй-
ствія души нашей произвестъ было можно. Но дабы по-
знать законы какаго либо явленія природы, для сего надле-
житъ сперва разсматривать его въ разные времена, въ раз-
ныхъ видахъ, въ разныхъ описаніяхъ къ другимъ явле-
ніямъ, и въобщимъ дѣйствительно или видимое только влія-
ніе на оное, и изыскивать тѣ состоянія сего явленія, въ
кои оно оказывается наиболѣе отъ прочихъ совмѣст-

Відомі промови Т.Ф. Осиповського виголошені ним на урочистому зібранні Харківського університету: 30 серпня 1807 р. «О пространстве и времени» і 30 серпня 1813 р. «Рассуждения о динамической системе Канта».

З бібліографією робіт Т.Ф. Осиповського можна ознайомитися у книзі: *И.Н. Кравец.*
«Т.Ф. Осиповский – выдающийся русский ученый и мыслитель», Москва, 1955.

Інтернет-посилання:

<http://theormech.univer.kharkov.ua/Osypovsky.html>

http://www.univer.kharkov.ua/ru/general/our_university/rectors?cat=3&ofs=0

http://az.lib.ru/o/osipowskij_t_f/text_1911_osipovskiy_about.shtml

<http://escriptorium.univer.kharkov.ua/simple-search?query=%D0%BE%D1%81%D0%B8%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9&submit=%D0%9F%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B9%D1%82%D0%B8>